

עין משפט
נר מצוה

בד א מיי פיי מהל' שנת ה'תש"ע
ו סמג ללחן סה
טוש"ע א"ח סימן שח סעיף
ז:

בזה ב מיי פכ"ד מהל' שנת ה'תש"ע
ה סמג
שם טוש"ע א"ח סימן שז
סעיף ו:

רבי נסים גאון

אם יש בגיגית. עיקר דיליה במסכת אהלות (פ"ג משנה ז) כוית מן המת פיתחו בטפח, והמת פיתחו בד' טפחים להציל את הטומאה על הפתחים, אבל להוציא את הטומאה בפותח טפח, אמר ליה אנא מתעסק בעלמא אנא. עיקר שלו כבר פירשנו בפרק כלל גדול שהמתעסק פטור לענין שבת כמו שאמרו בכריתות בפרק אכל חלב (דף טו) אמר רב נחמן אמר שמואל מתעסק בחלבים ובפירות חייב שכבר נהנה, מתעסק בשבת פטור מלאכת מחשבת אסרה תורה. ובגמרא דהוורק דבני מערבא (טוq) פורקא] גרסי המתעסק בשבת פטור חיך עבירה אמר הריני קוצר חצי גרוגרת וקצר בגרוגרת פטור.

סליק מי שהחשיך
וסליקא לה מסכתא
רשבת כסייעתא דשמיא

קנו:

וגיגיס סדוקה מונחס על גציו. והמת מוטל צהילקטי תחת הגיגית ^א‏ [בנגד] הסדק ולפני מות המת פקקו צצנת המאור צטפיש שמא לין צסדק הגיגית פותח טפח ונמאל המת מוטל צאלל שאין לו מקוס צללל דרך מעלה ומור צצין שני צמים מכנים את הטומאה **ללד שני צמלא אגרוף לפיכך סתמווה צכלי חרס וגצו כנגד ההילקט וכלי חרס אינו מטמא מנגבו ומוחץ: וקשרו מקידה**. שהיא רחצה טפח: **צגמי לידע**. אל תכנס צסדק הגיגית וצמסכת אלהות (פ"י) שנינו ^א‏ (דלין) חילוק צארובה צצתוך הצית וטומאה מקצתה כנגד ארובה ומקצתה צמוך הצית צין יס צארובה פותח טפח לאין צארובה פותח טפח ואני לא יכולתי להצין צו. ולהצי נקט גמי שראוי למאלל צהמה ולא מייצטל ליה להיות קשר של קיימאל דמנתק **צשיצש: צאווואל**. צגיגית מללה מייס: **מסעסק**. שלא לצורך אלל לאיעסקוי צעלמל:

באוווא דמיא. אלמצטי של מייס וכן פירש צערוך: **מדרידה דמצוה דלאו דמצוה מי אמור בו!**. צפסיקה לא צעיני של מלוה דכפיש' לעיל צשילעי כל הכליס (דף קט:) אלל דווקא צמדידה צעיני של מלוה:

הדרן עלך מי שהחשיך
וסליקא לה מסכת שבת

מי שהחשיך פרק עשרים וארבע שבת

וגיגית סדוקה מונחת על גבן ופקקו את המאור בטפיה "וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש שם בגיגית פותח טפח אם לאו: ומדבריהם למדנו שפוקקין ומוודדין וקושרין בשבת: עולא איקלע לבי ריש גלותא חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב ^ב‏ באוווא דמיא וקא משח ליה אמר ליה יאימר דאמרי רבנן מדידה דמצוה דלאו מצוה מי אמור אמר ליה מתעסק בעלמא אנא:

הדרן עלך מי שהחשיך וסליקא לה מסכת שבת

ומקוצה מחמת חסרון כיס דברי הכל מקוצה הוא ואסור. וקשיא לן הווא הילכתא דאמרין בפרק כירה (דף מח) כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר [רבי יוחנן] הלכה כר' יהודה, וריב"ל אמר הילכתא כר"ש וכי' צריכא עינא. ואם יש לומר הא ר' יצחק בר יוסף א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה, הא ריב"ל פליג עליה ואמר הילכתא כר"ש. ואציג דאמר בר יוסף היינו דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אמרו הלכה כר' שמעון וליה לא ס"ל, וא"ל אביי לרב יוסף ואת לא תסבירא דר' יוחנן כר' יהודה סבירא ליה, הני כולוהו שמעתתא לא דייקנין [והא במסקאנא דיקא וכוואתה עבדינן עובארא], תנני מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת. ומכעיא לן האי דקתני מפירין נדרים בשבת לצורך הוא אבל שלא לצורך השבת לא אלמא הפרת נדרים מעת לעת, או דילמא כי קתני לצורך אשאלה בלבד אבל הפרת נדרים אפילו שלא לצורך השבת מפירין, אלמא הפרת נדרים כל אותו היום בלבד. וסלקא כתנאי דתנאי הפרת נדרים כל היום, ר' יוסי בר' יהודה ורבי אלעזר בר' שמעון אומרם מעת לעת. והילכתא הפרת נדרים כל היום בלבד דגרסינן בפרק נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה פי' שמועה זו, והכי פסקא לה [התם] ר"ש בן פזי אריב"ל אין הלכה כאותו הוגו. ונשאלין לנדרים לצורך השבת. ומיבעיא לן בשלא היה לו פנאי מערב שבת, או דילמא אפילו היה לו פנאי. ופשטנא אפילו היה לו פנאי [מערב] [מכבוד] יום והוא אפשר להו לישאל, נשאלין בשבת וישפיר דמי. א"ל אביי כיון דסבירא לן אפילו מעומד בקרובין ואפילו בלילה לא מחוי בי דינא, אמר רבא אמר רב נחמן הילכתא נשאלין נדרים מעומד יחידי ובלילה ומוחה בשבת ביחיד מומחה אין בשלשה [הדיוטות] לא דמחוי בי דינא. ופקקו את המאור בטפיה וקשרו את המקידה בגמי לידע את יש בגיגית פותח טפח אם לאו, מדבריהם למדנו שפוקקין ומוודדין וקושרין בשבת. וכן פירושו, היה שם ב' בתים, והילקטי מלשון חל התחלקט מכבוד יום. פוקקין את המאור. פירוש מניחין בגג מקום פתוח כגון ורת הן חסר הן יתיר ליכנס ממנו אור ונקרא מאור, ותנן [פ"ג] העושה לו מאור בתחילה שיעורו מלא מקדח גדול של לשכה שירי המאור רום אצבעיים על רוחב גדול. ואם רוצה בשבת לסותמו מותר, ועל זה שנינו פוקקין את המאור, ופירשונו סותמין את המאור כאשר פירשנו. ומוודדין את המטילת ואת המקדח אם היא אמה על אמה ברום שלש, ראו לטבול בו. פקקו את המאור בטפיה. פירוש טפיה, כלי חרס קטן והוא כגון פתאי. והרבים נקראין פתוואת כדגרסינן בע"ז בגמרא אילו דברים של נכרים אסורין ואיסורן איסור תנאה [דף עג], וכדתנן זמורה שהיא קשורה בטפיה ממלאין בה בשבת. וקושרין את המקידה בגמי. פירוש מקידה, כלי חרס כגון זה ששינינו בפרק היה מביא את מנתחתה, היה מביא (את) פיילי של [תרוס] חדשה ונותן בתוכה חצי לוג מים מן הכיורא]. וזו שאמר רב יהודה אמר רב הילקטי קטנה היתה בין ב' בתים וגיגית סדוקה מונחת על גבן, ופקקו את המאור בטפיה וקשרו את המקידה בגמי לידע את יש בגיגית פותח טפח אם לאו, מדבריהם למדנו שהוקקין ומוודדין וקושרין בשבת. ואם היא פתוחה ממלאה מכית לבית. ואם היא פתוחה ממלאה הגיגית, נחביר שאין בגיגית פותח טפח ואינה מביאה הטומא. ויש אומרים קשרו המקידה בגמי בראש הקנה ושיעורו פתחה של גיגית אם יש בה פותח טפח ואם לאו. עולא איקלע לבי ריש גלותא חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באדנא דמיאת והיה מורד המים גובה המים ורוחבו. אמר לו אימר דאמרין שהתירו חכמים מירידה דמצוה, כגון מירידה של מקוה שצריך לטבילת מקוה, מרידה דלאו מצוה מי אמור. א"ל מתעסק בעלמא אנא, כלומר אמר מורד ולא מתכוון למרידה אני. קנטטרס אחרון גירסא ירושלמי בראש השנה פרק אם אין מוכריהו בתחילתו אמר עד אחז נולד לאיש פלוני בשבת מלין אותו על פיו, חשכה מוצאי שבת מטלטלין אותו על פיו. ר' חייא אמר מטלטלין אפומא (דימלייתא) (נדמלייתא). רבי מתניה מטלטל על אברתיה דדוידא. ר' (ממל) [אמי מל] על פי נשים דאמר שמשא הות כסוטיא.

הדרן עלך מי שהחשיך בדרך. תחלה לעל במתי עב דורך סליקא לה מסכת שבת. משירי אהודני צח דודי. כי בכיר מצאה ירי. מי שיוכני להתחיל והוא יוכני לסיים. חזק ונתחזק הבותב לעד לא יזוק.

מסורת הש"ס

^[א] צבי"ף ובר"ן לימא צאנאנא וכן הו"א צרש"י שם טו' צעיון ערך אורגא וכן צנכיות ככ. ר' זירא הו"א יתיב צאנאנא דמיא פרש"י צאנאנא גיגית], [צרש"י] א, [צרש"ל מח"ו],

רבינו חננאל

ויהת של מחורשה. וקיי"ל דכל היכא דפליגי רב אחא ורבינא תלכתא כדברי המיקל, ואסקינן בה הלכה למעשה שהלכה כרבי שמעון בחלכות שבת כולן ואין הלכה כרבי יהודה אלא במקוצה מחמת איסורו. ואשכחנן ר' יוחנן דאמר מודה ר' שמעון בזה, דגרסינן בפרק כירה א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן אין מקוצה לר' שמעון אלא כעין שמן שבנו בשעה שדולק הוואיל והוקצה לאיסורו והוקצה למצוותו.

ומקוצה מחמת חסרון כיס דברי הכל מקוצה הוא ואסור. וקשיא לן הווא הילכתא דאמרין בפרק כירה (דף מח) כי אתא ר' יצחק בר יוסף אמר [רבי יוחנן] הלכה כר' יהודה, וריב"ל אמר הילכתא כר"ש וכי' צריכא עינא. ואם יש לומר הא ר' יצחק בר יוסף א"ר יוחנן הלכה כר' יהודה, הא ריב"ל פליג עליה ואמר הילכתא כר"ש. ואציג דאמר בר יוסף היינו דאמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן אמרו הלכה כר' שמעון וליה לא ס"ל, וא"ל אביי לרב יוסף ואת לא תסבירא דר' יוחנן כר' יהודה סבירא ליה, הני כולוהו שמעתתא לא דייקנין [והא במסקאנא דיקא וכוואתה עבדינן עובארא], תנני מפירין נדרים בשבת ונשאלין לנדרים שהן לצורך השבת. ומכעיא לן האי דקתני מפירין נדרים בשבת לצורך הוא אבל שלא לצורך השבת לא אלמא הפרת נדרים מעת לעת, או דילמא כי קתני לצורך אשאלה בלבד אבל הפרת נדרים אפילו שלא לצורך השבת מפירין, אלמא הפרת נדרים כל אותו היום בלבד. וסלקא כתנאי דתנאי הפרת נדרים כל היום, ר' יוסי בר' יהודה ורבי אלעזר בר' שמעון אומרם מעת לעת. והילכתא הפרת נדרים כל היום בלבד דגרסינן בפרק נערה המאורסה אביה ובעלה מפירין נדריה פי' שמועה זו, והכי פסקא לה [התם] ר"ש בן פזי אריב"ל אין הלכה כאותו הוגו. ונשאלין לנדרים לצורך השבת. ומיבעיא לן בשלא היה לו פנאי מערב שבת, או דילמא אפילו היה לו פנאי. ופשטנא אפילו היה לו פנאי [מערב] [מכבוד] יום והוא אפשר להו לישאל, נשאלין בשבת וישפיר דמי. א"ל אביי כיון דסבירא לן אפילו מעומד בקרובין ואפילו בלילה לא מחוי בי דינא, אמר רבא אמר רב נחמן הילכתא נשאלין נדרים מעומד יחידי ובלילה ומוחה בשבת ביחיד מומחה אין בשלשה [הדיוטות] לא דמחוי בי דינא. ופקקו את המאור בטפיה וקשרו את המקידה בגמי לידע את יש בגיגית פותח טפח אם לאו, מדבריהם למדנו שהוקקין ומוודדין וקושרין בשבת. וכן פירושו, היה שם ב' בתים, והילקטי מלשון חל התחלקט מכבוד יום. פוקקין את המאור. פירוש מניחין בגג מקום פתוח כגון ורת הן חסר הן יתיר ליכנס ממנו אור ונקרא מאור, ותנן [פ"ג] העושה לו מאור בתחילה שיעורו מלא מקדח גדול של לשכה שירי המאור רום אצבעיים על רוחב גדול. ואם רוצה בשבת לסותמו מותר, ועל זה שנינו פוקקין את המאור, ופירשונו סותמין את המאור כאשר פירשנו. ומוודדין את המטילת ואת המקדח אם היא אמה על אמה ברום שלש, ראו לטבול בו. פקקו את המאור בטפיה. פירוש טפיה, כלי חרס קטן והוא כגון פתאי. והרבים נקראין פתוואת כדגרסינן בע"ז בגמרא אילו דברים של נכרים אסורין ואיסורן איסור תנאה [דף עג], וכדתנן זמורה שהיא קשורה בטפיה ממלאין בה בשבת. וקושרין את המקידה בגמי. פירוש מקידה, כלי חרס כגון זה ששינינו בפרק היה מביא את מנתחתה, היה מביא (את) פיילי של [תרוס] חדשה ונותן בתוכה חצי לוג מים מן הכיורא]. וזו שאמר רב יהודה אמר רב הילקטי קטנה היתה בין ב' בתים וגיגית סדוקה מונחת על גבן, ופקקו את המאור בטפיה וקשרו את המקידה בגמי לידע את יש בגיגית פותח טפח אם לאו, מדבריהם למדנו שהוקקין ומוודדין וקושרין בשבת. ואם היא פתוחה ממלאה מכית לבית. ואם היא פתוחה ממלאה הגיגית, נחביר שאין בגיגית פותח טפח ואינה מביאה הטומא. ויש אומרים קשרו המקידה בגמי בראש הקנה ושיעורו פתחה של גיגית אם יש בה פותח טפח ואם לאו. עולא איקלע לבי ריש גלותא חזייה לרבה בר רב הונא דיתיב באדנא דמיאת והיה מורד המים גובה המים ורוחבו. אמר לו אימר דאמרין שהתירו חכמים מירידה דמצוה, כגון מירידה של מקוה שצריך לטבילת מקוה, מרידה דלאו מצוה מי אמור. א"ל מתעסק בעלמא אנא, כלומר אמר מורד ולא מתכוון למרידה אני. קנטטרס אחרון גירסא ירושלמי בראש השנה פרק אם אין מוכריהו בתחילתו אמר עד אחז נולד לאיש פלוני בשבת מלין אותו על פיו, חשכה מוצאי שבת מטלטלין אותו על פיו. ר' חייא אמר מטלטלין אפומא (דימלייתא) (נדמלייתא). רבי מתניה מטלטל על אברתיה דדוידא. ר' (ממל) [אמי מל] על פי נשים דאמר שמשא הות כסוטיא.

הדרן עלך מי שהחשיך בדרך. תחלה לעל במתי עב דורך סליקא לה מסכת שבת. משירי אהודני צח דודי. כי בכיר מצאה ירי. מי שיוכני להתחיל והוא יוכני לסיים. חזק ונתחזק הבותב לעד לא יזוק.

6) כמדומה שחסר כאן לציין בטעות דף ק"ז דלמלא שם לשיכך הסהן משקה אחת במקדיה של חרס וכי"ה ג"כ שם דף ק"ז וב מליון הערוך ערך קד.

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

(*) הדרן עלך מסכת שבת והדרך עלן. דעתן עלך מסכת שבת ודעתך עלן. לא נתננשי מינך מסכת שבת ולא תתננשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא

דאיתי:

יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שתהא תורתך אמןנותנו בעולם הזה ותהא עמנו לעולם הבא.
()****חנינא בר פפא רמי בר פפא נחמן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורחב בר פפא אדא בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:**

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובפפיפות עמך בית ישראל.
ונהיה כלנו אנחנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמך ולומדי תורתך: מאויכי תחפמני מצותיך כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקך למען לא אבוש: לעולם לא אשפח פקודיך כי בם חיייתני: ברוך אתה יי למדיני חקיך: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנחנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משפיעים והם משפיעים. אנו משפיעים לדברי תורה והם משפיעים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים. אנו עמלים ומקבלים שכר והם עמלים ואינן מקבלים שכר. אנו רצים והם רצים. אנו רצים לחיי העולם הבא והם רצים לבאר שחת. שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם ואני אבטח בך:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בשם שעזרתני לסים מסכת שבת בן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם ללמד וללמד לשמור ולעשות ולקים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה. וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים יעמוד לי וילזרעי שלא תמוש התורה מפיי ומפי זרעי וזרע זרעי עד עולם. ותתקים בי בהתהלכך תנחה אותך בשכבך תשמר עליך והקיצות היא תשיחה. כי בי ירבו ימיך ויוסיפו לך שנות חיים: אורך ימים בימינה בשמאלה עשר וכבוד: יי עוז לעמו יתן יי יברך את עמו בשלום:

יתגדל ויתקדש שמה רבא. בעלמא דהוא עתיד לאתחדתא, ולאחיא מתיא, ולאסקא לחיי עלמא, ולמבנא קרתא דירושלם, ולשכלל היכליה בגוה, ולמעקר פולחנא נוכראה מארעא, ולאכתבא פולחנא דשמיא לאתריה, וימליך קודשא בריך הוא במלכותיה ויקריה, ויציצמח פרקנה ויקרב משיחה]. בחיכון וביומיכון ובחיי דכל בית ישראל בעגלא ובזמן קריב, ואמרו אמן. יהא שמה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא. יתברך וישתבח ויתפאר ויתרומם ויתנשא ויתהדר ויתעלה ויתהלל שמה דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל ברכתא ושירתא תשבחתא ונחמתא דאמירן בעלמא, ואמרו אמן: על ישראל ועל רבנן, ועל תלמידיהון ועל כל תלמידי דקדשא בריך הוא. לעלא מן כל מאן דעסקין באורייתא, די באתרא (קדישא) הדין ודי בכל אתר ואתר, יהא להון ולכון שלמא רבא חנא וחסדא ורחמי וחיי אריכי ומוזני ריחי ופרקנא מן קדם אבוהון די בשמיא וארעא ואמרו אמן: יהא שלמא רבא מן שמיא וחיים טובים עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן: עושה שלום במרומי הוא ברחמי יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל ואמרו אמן:

(* פי' הגון על זה תמצא בספר החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בספר זכיות ח"א פ"ג, ***) בסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש בב"ק כתוב רמזים על הזכרת שמות הללו.